

عنوان: ارتباط رفتارهای رهبری مربیان با انگیزش مشارکت دانشجویان ورزشکار مرد  
مینا مستحفظیان<sup>۱</sup> - دکتری مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی  
واحد نجف آباد  
محمد رضا نعمت الهی - کارشناس ارشد تربیت بدنی  
محل انجام پژوهش استان فارس

---

<sup>۱</sup>- mmostahfezian@yahoo.com

## چکیده:

هدف از تحقیق حاضر، تعیین رابطه بین رفتارهای رهبری مربیان (براساس مدل چندبعدی در ورزش) و انگیزش ورزشکاران بوده است. روش تحقیق، توصیفی-همبستگی و نمونه آماری شامل ۳۱۳ نفر از ورزشکاران و ۱۱۸ نفر از مربیان دانشگاه های آزاد اسلامی استان فارس بودند. ابزار اندازه گیری شامل پرسشنامه اطلاعات فردی، پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش (چلادوری و صالح ۱۹۸۰) و پرسشنامه انگیزش مشارکت (گیل ۱۹۸۳) بود که پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۴ برای انگیزش مشارکت و ۰/۷۷ برای رهبری بدست آمد و بازیکنان با استفاده از دو پرسشنامه ادراک خود را از رفتار رهبری مربی و انگیزش مشارکت، مشخص نمودند. به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسش نامه ها از ضریب همبستگی پیرسون و جهت پیشگویی متغیرها در نمونه تحت بررسی از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. یافته ها نشان داد که: ارتباط مثبت و معنی داری بین رفتارهای رهبری مربیان شامل تربیت و آموزش ( $p=0/000$ )، رفتار دموکراتیک ( $r=0/155$ ،  $p=0/017$ )، حمایت اجتماعی ( $r=0/134$ ،  $p=0/041$ ) و بازخورد مثبت ( $r=0/142$ ،  $p=0/011$ ) و ارتباط منفی و معنی داری بین رفتار استبدادی مربیان ( $r=-0/123$ ،  $p=0/029$ ) با انگیزش ورزشکاران مشاهده شد ( $p<0/05$ ). با توجه به نتایج تحقیق این گونه استنباط می گردد که رفتارهای رهبری مربیان از عوامل مرتبط با انگیزش ورزشکاران می باشد.

کلمات کلیدی: رفتار رهبری، انگیزش مشارکت، مربی، بازیکنان

**Title:** Relationship between Leadership behaviors of Coaches and Motivation of Athletes' Men

**Abstract:**

The purpose of this study to determine the relation between leadership behaviors of instructors (based on multidimensional models in sports) and motivation of athletic. Research methods, descriptive - Solidarity and the sample includes 313 athletes and 118 people were teachers of Islamic Azad University, Fars province. Gauges, including personal information questionnaire, a questionnaire on exercise leadership scale (Chelladurai and Saleh 1980), and participation motivation questionnaire (McGill 1983) was a Cronbach's alpha reliability through 84 / 0 for the participation and motivation 77 / 0 was obtained for the leadership and using two questionnaires were identified players perceived their leadership behavior and motivation instructor participation. In order to analyze data obtained from the questionnaire and the correlation coefficient for the prediction of variables in the sample under study, was used multiple regression. Results showed: a significant positive relationship between leadership behaviors of coaches includes education and training (000/0p =, 155 / 0 = r), democratic behavior (017/0p =, 134 / 0 = r), social support ( 041/0p =, 112 / 0 = r) and positive feedback (011/0p =, 142 / 0 = r) and significant correlations between the despotic behavior of coaches (029/0p =, 123 / - = r) with the motivation Athletes (05 / 0> p). Based on these results will be deduced that the leadership behaviors of coaches factors are motivating athletes.

Keywords: leadership behavior, motivation to participate, coach, players

## مقدمه:

یافته های علم مدیریت، منابع انسانی را سرمایه های اصلی سازمان ها می داند. با استناد به این یافته ها می توان دریافت که موفقیت و اثربخشی در سازمان ها تا حدود زیادی در گرو استفاده بهینه از نیروهای بالقوه بویژه نیروهای انسانی است. محققان و صاحب نظران علم مدیریت معتقدند در عصر حاضر که بخش عمده ای از اوقات و تفکرات انسان در سازمان ها سپری می شود، شناخت الگوهای رفتاری و روان شناختی و رابطه آن با بازدهی و اثربخشی و انگیزش کارکنان نقش مهمی در اداره بهینه امور سازمانی دارد (۲۰).

از آنجایی که انجام موفق هر کار گروهی مستلزم مدیریت صحیح و کارآمد است، از نقش اثرگذار مدیریت در موفقیت یا عدم موفقیت گروه ها و سازمان ها به سادگی نمی توان گذشت. وقتی گروهی از افراد برای رسیدن به هدفی تلاش می کنند، معمولاً کسی به عنوان مدیر و رهبر مسئولیت گروه را بر عهده می گیرد. این فرد باید دارای مهارت ها و ویژگی های لازم برای رهبری گروه باشد تا بتواند اعضای گروه را به سمت هدف مورد نظر هدایت کند. در موقعیت های ورزشی این نقش را مربی بر عهده دارد و رهبری و رفتارهای کارآمد وی نقش مهمی بر عملکرد گروه دارد (۴).

به عقیده فراست<sup>۱</sup> مربیان محور اصلی و رکن مهم تیم های ورزشی هستند. در بین سه عامل ورزشکار، مربی و تماشاگر، مربی در رهبری تیم به عنوان یک سازمان دهنده قوی و زیربنای هر پیشرفت مطرح است. با توجه به این گرایش مدتهاست متغیرهای مختلفی چون سبک ها و رفتارهای رهبری و انگیزش به عنوان عوامل تعیین کننده در رفتارهای سازمانی مورد توجه دانش پژوهان قرار گرفته است. اگرچه در سازمان های مختلف تجاری و صنعتی مدتهاست چنین مطالعاتی احساس شده است ولی در سازمان ها و تیم های ورزشی کمبود این مطالعات محسوس است. با توجه به اهمیت ورزش و تیم های ورزشی و موفقیت آنان در روند رو به رشد مسائل فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی، به نظر می رسد کاربرد یافته های علمی و جدید مدیریت در این تیم ها ضمن افزایش کارایی و اثربخشی، موجبات ترغیب ورزشکاران و مربیان و ارتقای کیفیت کار را فراهم می آورد.

انجام موفقیت آمیز هر کار گروهی مستلزم وجود همبستگی در بین اعضای گروه است. در ورزش شرط لازم برای تحقق هدف مشترک، داشتن وحدت و ارتباط گروهی است که بی تردید نقش مربی به عنوان رهبر تیم که وظیفه هدایت بازیکنان را بر عهده دارد در این زمینه نقشی کلیدی است (۲۶). ارتباطات رفتاری بین مربیان و

ورزشکاران مقوله بسیار مهمی در ورزش است و شواهد حاکی از این است که بسیاری از ورزشکاران به دلیل ارتباط اساسی با مربیان از موفقیت های چشمگیری برخوردار بوده اند (۲۷).

بررسی رفتار مربیان و تأثیراتی که بر روی رفتار وانگیزش ورزشکاران ایجاد می کند، می تواند ما را در بهبود روابط مربی- ورزشکار و اتخاذ تصمیمات و برنامه ریزی بهتر یاری دهد. کسب آگاهی از رفتار مربیان و رابطه ای که با انگیزش ورزشکاران دارند، می تواند به تصمیم گیری مناسب تر نسبت به برنامه ریزی و آماده سازی تیمهای ورزشی منجر شود. از طرف دیگر، جایگاه رهبری و رفتارهای مربیان نسبت به ورزشکاران و تأثیراتی که مربیان بر ورزشکاران دارند، ضرورت توجه بیشتر به این مهم را معطوف می سازد.

بدین منظور لازم است که عوامل تأثیرگذار در آن با انجام تحقیقات وسیع تر و گسترده تر مشخص گردد. سپس اطلاعات و دانش مورد نیاز را کسب نموده و آنچه که وجود دارد، با آنچه که می تواند وجود داشته باشد، را بررسی و ارزیابی نمود و در جهت رسیدن به اهداف مربوطه حرکت نمود.

بدین ترتیب می توان از یک سو مربیانی را به کار گرفت تا بتوانند بیشترین انگیزه را در بازیکنان ایجاد کنند و از سوی دیگر می توان تغییراتی را در رفتار مربیان در خصوص مربیگری آنها ایجاد نمود که رهبری و هدایت مناسب گروه، با توجه به شرایط و موقعیت های مختلف صورت گیرد و از موانعی که ممکن است در خصوص رشد و گسترش زمینه های فکری و جسمی افراد به وجود آید، جلوگیری نمود (۸).

با نظری دقیق به اجرای سطوح مختلف مسابقات و رقابت های ورزشی مشاهده می شود که، تعداد زیادی از ورزشکاران با وجود اینکه دارای سطوح بالایی از قابلیت ها و مهارت های اجرایی هستند، به دلیل عدم انگیزه و وجود سبک ها و رفتارهای نادرست مربیگری، قادر به ارائه کلیه توانایی های بالقوه خویش نیستند و در نتیجه، عدم انگیزه از میزان تفکر، تمرکز، توجه، تسلط و تصمیم گیری آنان کاسته است. پیامد تمامی این عوارض، کاهش بازدهی و کیفیت سطح عملکرد ورزشی افراد می باشد (۸).

بازیکن با داشتن انگیزه تا حدود زیادی در حد توان و همچنین خیلی بیشتر از آنچه در توان دارد، برای خشنودی مربی و پیشرفت خود تلاش می کند. ولی عدم این انگیزه تا حدود زیادی می تواند بازیکن را کم تلاش بار آورده و عدم توجه به مسائل بیان شده از طرف مربی می تواند عامل دیگری در این کمبود باشد.

شناخت نیازها در ورزشکاران و برانگیختن آنان با تکیه بر همین نیازها، شکوفا ساختن استعداد های آنان و نتیجه گیری از تلاش های خود و گروه ورزشکاران، مربیان را ملزم به شناخت مسائل روان شناسی و در کنار آنها نظریه های انگیزش و به کارگیری آنها خواهد ساخت.

نتایج تحقیقات در داخل و خارج نشان می دهد که شخصیت و رفتار رهبری مدیران و مربیان با متغیرهایی نظیر انگیزش، رضایت و عملکرد گروه یا سازمان ارتباط دارد. در مورد ارتباط بین رفتارهای رهبری مربیان با

انگیزش ورزشکاران، اکثر تحقیقات از این فرضیه که بین رفتارهای رهبری مربیان و انگیزش ورزشکاران ارتباط وجود دارد، دفاع نموده اند. سالمینن و لوکنن<sup>۳</sup> (۲۰۰۲) رابطه بین مربی و ورزشکار و رفتار مربیگری را مورد بررسی قرار دادند و نشان دادند که روش رهبری دوستانه مربیان در رشد و تعالی و کارایی بازیکنان تأثیر فراوان دارد (۴۳).

هو چنین میاموتو و میزاکو<sup>۴</sup> (۲۰۰۲) در تحقیقی که بر روی ورزشکاران بوکس انجام دادند به این نتیجه رسیدند که مربیان باید سبک ها و رفتارهایی را به کار گیرند که رویارویی با خطر در این گونه ورزشکاران را افزایش داده و انگیزه ورزشی آنان بیشتر شود. نمونه های مسئولیت پذیری اجتماعی، مساعدت، توانایی اجتماعی و رویارویی باخطر برای پیشرفت را از مهمترین عوامل دانستند (۲۸).

کاظمی (۱۳۷۹) در پژوهشی با عنوان ارتباط بین سبک های رهبری مربیان تیم های بسکتبال بانوان باشگاه های تهران با میزان انگیزش پیشرفت در بازیکنان به این نتیجه رسید که بین سبک رهبری تشریک مساعی و انگیزش پیشرفت بازیکنان همبستگی معناداری وجود دارد (۲۳).

حال از آنجا که ارتباط بین ورزشکار و مربی اجتناب ناپذیر است، پرداختن به رفتار مربیگری و رهبری و بررسی ارتباط آن با انگیزش ورزشکاران، بسیاری از سؤالات را پاسخ خواهد داد. بنابراین تحقیق حاضر به بررسی ارتباط بین رفتارهای رهبری مربیان با انگیزش ورزشکاران می پردازد. علاوه بر این، نتایج این تحقیق به جنبه های کاربردی متکی بوده و محقق معتقد است که ارائه اطلاعات سودمند به مربیان ورزشی، می تواند زمینه مساعدی را برای بهره گیری از رفتارهای مربیگری (تربیت و آموزش، رفتار دموکراتیک، رفتار استبدادی، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت) بر انگیزش مطرح سازد.

### روش شناسی تحقیق:

این تحقیق از نوع توصیفی و همبستگی بوده که به روش پیمایشی صورت گرفته و بر روی رفتارهای رهبری و انگیزش متمرکز می باشد و با استفاده از پرسشنامه داده ها جمع آوری شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل ورزشکاران و مربیان مرد دانشگاه های آزاد استان فارس که براساس آخرین اطلاعات به تعداد ۱۸۹۸ نفر بودند.

### حجم نمونه و روش نمونه گیری:

روش نمونه گیری این تحقیق روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و مبتنی بر این هدف است که تعداد ۳۱۳ نفر از ورزشکاران و ۱۱۸ نفر از مربیان دانشگاه های آزاد استان فارس انتخاب شده اند. با مراجعه به دانشگاه

1- Salminen,simo & Liukkonen,jarmo  
1- Miyamoto & Misako

های آزاد استان و هماهنگی با مسئولین مربوطه تا سقف تعداد و با استفاده از پرسشنامه، اطلاعات مورد نظر جمع آوری گردید.

**ابزار اندازه گیری:**

ابزار اندازه گیری مورد استفاده عبارتند از:

**۱- انگیزش مشارکت ورزشکاران:** جهت انگیزش ورزشکاران از پرسشنامه انگیزش مشارکت ورزشکاران گیل (۱۹۸۳) (PMQ)<sup>۵</sup> استفاده شده است.

این پرسشنامه یک مقیاس چند بعدی است که جهت اندازه گیری انگیزش ورزشکاران مورد استفاده قرار می گیرد. این پرسشنامه دارای ۳۰ سؤال می باشد که آزمودنی با استفاده از مقیاس سه امتیازی لیکرت از دامنه یک (خیلی مهم است) تا سه (اصلاً مهم نیست) برای پاسخگویی به سؤالات استفاده شد. جهت محاسبه پایایی از ضریب پایایی آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی آلفای کرونباخ ۰/۸۴ محاسبه گردید.

**۲- رفتارهای رهبری مربیان:** جهت مقیاس های رفتارهای رهبری در ورزشها از مقیاس رهبری چلادوری و صالح (۱۹۸۰) (LSS)<sup>۶</sup> استفاده شده است (۳۷).

این پرسشنامه شامل ۴۳ سؤال رفتار رهبری می باشد. پاسخ برای هر جنبه بر اساس مقیاس پنج امتیازی لیکرت از دامنه یک (هرگز) تا پنج (همیشه) می باشد.

پرسشنامه LSS پنج حوزه رفتار مربیگری را اندازه گیری می نماید که شامل پنج خرده مقیاس تربیت و آموزش (۱۴ سؤال)، رفتار دموکراتیک (۱۰ سؤال)، رفتار استبدادی (۵ سؤال)، حمایت اجتماعی (۸ سؤال) و بازخورد مثبت (۶ سؤال) می باشد.

همچنین ضرایب پایایی (آلفای کرونباخ) ۰/۷۹، ۰/۸۱، ۰/۷۷، ۰/۷۴ و ۰/۷۵ به ترتیب برای جنبه های تربیت و آموزش، رفتار دموکراتیک، رفتار استبدادی، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت و ضریب پایایی کل سؤالات ۰/۷۷ تعیین گردید.

**روش های تجزیه و تحلیل داده ها:**

در تجزیه و تحلیل داده ها برای به دست آوردن ارتباط بین متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی پیرسون و جهت پیشگویی متغیرها در نمونه تحت بررسی از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. محاسبات آماری مربوط به تحقیق، توسط نرم افزار (SPSS ۱۶) و  $\alpha=0/05$  ادر نظر گرفته شد.

---

1-Participation motivation questionnaire  
1- Leadership Scale in Sports

### یافته های پژوهش:

جدول ۱ وضعیت شرکت ورزشکاران در تحقیق را نشان می دهد. بیشترین فراوانی مربوط به رشته تنیس با ۱۵/۳ درصد و کمترین فراوانی مربوط به رشته آمادگی جسمانی با ۱/۹ درصد می باشد.

جدول ۱ - توزیع آزمودنی ها (ورزشکاران)

| رشته ورزشی | کشتی | کارا ته | دو و میدانی | تکواندو | والیبال | تنیس | آمادگی جسمانی | فوتبال | بسکتبال | بدمیتون | هندبال | فوتسال | شنا | مجموع |
|------------|------|---------|-------------|---------|---------|------|---------------|--------|---------|---------|--------|--------|-----|-------|
| فراوانی    | ۳۵   | ۱۲      | ۲۵          | ۱۵      | ۲۴      | ۴۸   | ۶             | ۴۷     | ۲۳      | ۳۸      | ۱۳     | ۱۱     | ۱۶  | ۳۱۳   |
| درصد       | ۱۱/۲ | ۳/۸     | ۸           | ۴/۸     | ۷/۷     | ۱۵/۳ | ۱/۹           | ۱۵     | ۷/۳     | ۱۲/۱    | ۴/۲    | ۳/۵    | ۵/۲ | ۱۰۰   |

جدول ۲ وضعیت مربیان شرکت کننده در تحقیق را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود بیشترین فراوانی مربوط به دو و میدانی با ۱۳/۶ درصد و کمترین فراوانی مربوط به رشته فوتبال با ۵/۱ درصد می باشد.

جدول ۲ - توزیع آزمودنی ها (مربیان)

| رشته مربیگری | کشتی | کاراته | دو و میدانی | تکواندو | والیبال | تنیس | آمادگی جسمانی | فوتبال | بسکتبال | بدمیتون | هندبال | فوتسال | مجموع |
|--------------|------|--------|-------------|---------|---------|------|---------------|--------|---------|---------|--------|--------|-------|
| فراوانی      | ۱۳   | ۸      | ۱۶          | ۱۲      | ۱۰      | ۸    | ۱۰            | ۶      | ۱۰      | ۷       | ۱۱     | ۷      | ۱۱۸   |
| درصد         | ۱۱   | ۶/۸    | ۱۳/۶        | ۱۰/۲    | ۸/۵     | ۶/۸  | ۸/۵           | ۵/۱    | ۸/۵     | ۵/۹     | ۹/۳    | ۵/۹    | ۱۰۰   |

جدول ۳ توزیع افراد تحت بررسی برحسب سابقه ورزشی به سال را در گروه ورزشکاران نشان می دهد. بیشترین درصد توزیع مربوط به سابقه ورزشی افرادی است که در دامنه بیش از چهار سال در رشته مورد نظر فعالیت داشته و کمترین درصد مربوط به افرادی است که جدیدالورود بوده و به تازگی آن رشته را انتخاب نموده اند.

جدول ۳ - وضعیت سابقه ورزشی ورزشکاران

| سابقه   | سال اول | سال دوم | سال سوم | سال چهارم | بیش از چهارسال | مجموع |
|---------|---------|---------|---------|-----------|----------------|-------|
| فراوانی | ۱۵      | ۲۵      | ۴۳      | ۵۱        | ۱۷۹            | ۳۱۳   |
| درصد    | ۴/۸     | ۸       | ۱۳/۷    | ۱۶/۳      | ۵۷/۲           | ۱۰۰   |



جدول ۴ درصد وضعیت درجه مربیگری مربیان شرکت کننده در تحقیق را نشان می دهد. بیشترین فراوانی مربوط به درجه مربیگری یک (۳۹/۸ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به درجه مربیگری سه با (۱۲/۶ درصد) می باشد.

جدول ۴- درجه مربیگری مربیان

| رشته ورزشی / درجه مربیگری | درجه یک | درجه دو | درجه سه | ملی و بین المللی |
|---------------------------|---------|---------|---------|------------------|
| فراوانی                   | ۴۷      | ۳۹      | ۱۲      | ۱۹               |
| کشتی                      | ۳/۳۸    | ۲/۹     | ۱/۷۴    | ۲/۵۴             |
| کاراته                    | ۲/۵۴    | ۲       | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| دو و میدانی               | ۹/۳۲    | ۲       | ۰/۸۴    | ۱/۸              |
| تکواندو                   | ۵/۰۹    | ۲       | ۰/۸۴    | ۱/۸              |
| والیبال                   | ۵/۰۹    | ۲       | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| تنیس                      | ۳/۴     | ۲       | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| آمادگی جسمانی             | ۳/۴     | ۲/۵۴    | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| فوتبال                    | ۰/۸۴    | ۲       | ۰/۸۴    | ۲/۵۴             |
| بسکتبال                   | ۱/۵۹    | ۲       | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| بدمیتون                   | ۱/۷     | ۲/۵۴    | ۰/۸۴    | ۰/۸۴             |
| هندبال                    | ۲/۵۴    | ۵/۹۳    | ۱/۶۸    | ۰/۸۴             |
| فوتسال                    | ۰/۸۴    | ۴/۲۹    | ۱/۶۸    | ۰/۸۴             |
| مجموع                     | ۳۹/۸    | ۳۲/۲    | ۱۲/۶    | ۱۵/۴             |

جدول ۵- ضریب همبستگی بین رفتارهای رهبری مربیان و انگیزش مشارکت ورزشکاران

| رفتارهای رهبری مربیان   | ضریب همبستگی پیرسون | سطح معنی داری | N   |
|-------------------------|---------------------|---------------|-----|
| انگیزش مشارکت ورزشکاران | ۰/۲۷۶               | ۰/۰۳۱         | ۳۱۳ |

همان طور که در جدول ۵ ملاحظه می گردد، ضریب همبستگی بین رفتارهای رهبری مربیان و انگیزش ورزشکاران برابر با ۰/۲۷۶ می باشد که در سطح  $P=0/031$  معنی دار می باشد. بنابراین این یافته بیانگر رابطه معنی دار و مثبت بین دو متغیر می باشد.

جدول ۶- نتایج ضریب همبستگی جهت بررسی روابط بین متغیرها

| روابط                           | شاخص | ضریب همبستگی پیرسون | مجذور همبستگی | سطح معنی داری |
|---------------------------------|------|---------------------|---------------|---------------|
| تربیت و آموزش و انگیزش مشارکت   |      | ۰/۱۵۵               | ۰/۰۲۴         | ۰/۰۰۰         |
| رفتار دموکراتیک و انگیزش مشارکت |      | ۰/۱۳۴               | ۰/۰۱۷         | ۰/۰۱۷         |
| رفتار استبدادی و انگیزش مشارکت  |      | -۰/۱۲۳              | ۰/۰۱۵         | ۰/۰۲۹         |
| حمایت اجتماعی و انگیزش مشارکت   |      | ۰/۱۱۲               | ۰/۰۱۲         | ۰/۰۴۱         |
| بازخورد مثبت و انگیزش مشارکت    |      | ۰/۱۴۲               | ۰/۰۲۰         | ۰/۰۱۱         |

همان طور که در جدول ۶ مشاهده می شود، بین تربیت و آموزش مربیان و انگیزش ورزشکاران ( $r=0.155$ ) و انگیزش و آموزش و انگیزش مشارکت ( $p=0.001$ )، رفتار دموکراتیک مربیان و انگیزش ورزشکاران ( $r=0.134$  و  $p=0.017$ )، حمایت اجتماعی مربیان و انگیزش ورزشکاران ( $r=0.112$  و  $p=0.041$ )، بازخورد مثبت مربیان و انگیزش ورزشکاران ( $r=0.142$ ) و رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش یا کاهش نمرات یکی از متغیرها، بر نمرات انگیزش نیز افزوده یا کاسته می گردد.

هم چنین بین رفتار استبدادی مربیان و انگیزش ورزشکاران ( $r=-0.123$  و  $p=0.029$ ) رابطه معکوس معنی داری وجود دارد یعنی هر چه میزان نمرات متغیر رفتار استبدادی افزایش یابد، میزان انگیزش در ورزشکاران کاهش می یابد.

جدول ۷- نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه بین رفتارهای رهبری مربیان با انگیزش مشارکت ورزشکاران

| ضرایب رگرسیون      |                   |                 |                  |                  | O    | F<br>P         | ضریب<br>تعیین<br>(RS) | همبستگی<br>چندگانه<br>(MR) | متغیرهای<br>پیش بینی | متغیر<br>ملاک    |
|--------------------|-------------------|-----------------|------------------|------------------|------|----------------|-----------------------|----------------------------|----------------------|------------------|
| رفتار<br>دموکراتیک | رفتار<br>استبدادی | بازخورد<br>مثبت | حمایت<br>اجتماعی | تربیت و<br>آموزش |      |                |                       |                            |                      |                  |
| B= -/۰۳۵           | B= -/۰۱۴          | B= /۰۰۲         | B= -/۰۰۷         | B= /۰۲۶          | ۰/۰۱ | ۳/۰۱۴<br>۰/۰۱۱ | ۰/۰۴۷                 | ۰/۲۱۶                      | تربیت و<br>آموزش     | انگیزش<br>مشارکت |
| $\beta$ = -/۱۷۴    | $\beta$ = -/۰۹۳   | $\beta$ = /۰۱۰  | $\beta$ = -/۰۹۵  | $\beta$ = /۱۲۳   |      |                |                       |                            | حمایت<br>اجتماعی     |                  |
| t= -۲/۶۳۳          | t= -۱/۵۵۹         | t= ۰/۱۴۷        | t= -/۹۳۲         | t= ۱/۷۳۷         |      |                |                       |                            | بازخورد<br>مثبت      |                  |
| p= /۰۰۹            | p= /۱۲۰           | p= /۸۸۳         | p= /۳۵۲          | p= /۰۸۳          |      |                |                       |                            | رفتار<br>استبدادی    |                  |
|                    |                   |                 |                  |                  |      |                |                       |                            | رفتار<br>دموکراتیک   |                  |

همان طور که در جدول ۷ ملاحظه می شود، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای مربوط به رفتارهای رهبری با انگیزش مشارکت در کل نمونه برابر ۰/۲۱۶ است. این یافته نشان می دهد که رفتارهای رهبری مجموعاً ۵ درصد از واریانس انگیزش مشارکت را پیش بینی می کنند.

#### بحث و نتیجه گیری:

با مرور مباحث نظری و پیشینه تحقیق در زمینه ارتباط بین رفتارهای مربیگری و انگیزش مشارکت می توان عنوان کرد که رفتار مربیگری می تواند اثرات خاصی را در ویژگی های شخصیتی و همچنین انگیزه های ورزشکاران برجای می گذارد. همان گونه که مک کلند (۱۹۵۳) به عنوان یکی از نظریه پردازان انگیزش اعتقاد دارد که اگر رفتارهای مربیگری با تشویق و حالت های مثبت همراه باشد می تواند به عنوان یک تجربه مثبت ملاحظه شده، در نتیجه انگیزش شخص را افزایش دهد.

اسمیت و همکارانش (۱۹۸۵) دریافته اند که رابطه روشنی بین رفتار مربیان و انگیزه بچه ها نسبت به مشارکتشان وجود دارد.

با مرور کلی عقاید مربوط به رهبری می توان عنوان کرد که رهبری یک تیم ورزشی به صورت مستقیم در انگیزش ورزشکاران مؤثر است و می توان با رهبری مطلوب انگیزش ورزشکاران را افزایش داد.

با توجه به تحلیل های آماری مشخص گردید که رفتارهای خاص مربیگری می تواند با انگیزش در ارتباط باشد. در این زمینه می توان به نظریه کورتون اشاره کرد که فضای حاکم بر تیم در انتخاب مناسب ترین شیوه مربیگری مؤثر است و گزینش شیوه مربیگری صحیح می تواند انگیزش را افزایش دهد.

نتایج بررسی های صورت گرفته نشان می دهد که رفتارهای خاصی از رفتارهای مربیگری می تواند موجبات افزایش انگیزش را فراهم سازد. با بررسی اهداف اختصاصی در رابطه با رفتار رهبری استبدادی و انگیزش نیز مشخص گردید که رفتار استبدادی دارای کمترین مقدار فراوانی است. در این زمینه می توان به نظرات فیدلر تأکید کرد که اعتقاد دارد در رابطه با بازیکنان بسیار ماهر باید رفتار و سبک مربیگری به صورت متمرکز بر حل مسأله باشد و جهت گیری های ورزشی براساس دموکراتیک صورت گیرد و به صورت استبدادی و دیکتاتوری انجام نپذیرد. بنابراین اعمال شیوه استبدادی می تواند به عنوان یک عامل بیرونی اثرات مخربی را در کاهش انگیزش به وجود آورد، زیرا ورزشکار احساس می کند مربی تمایل چندانی برای تصمیم گیری های گروهی ندارد و او فقط باید وظیفه خاصی را که بر عهده اش است انجام دهد و در مواقعی که خلاقیت های فردی از ورزشکاران سلب می شود، شاهد این می باشیم که انگیزه درونی کاهش یافته و عوامل بیرونی در رفتارهای ورزشکار مؤثر واقع می شود، در حالی که اگر فرصت خاصی را برای به نمایش گذاردن خلاقیت های ورزشکاران در صحنه های ورزشی ایجاد کنیم شاهد خواهیم بود که انگیزه ورزشی آنان افزایش می یابد. از این رو در زمینه بررسی رفتار استبدادی و اثرات آن می توان عنوان کرد که رفتار استبدادی مربی میزان اختیار و اراده ورزشکار را تا حدودی کاهش می دهد و در نتیجه فرصت چندانی برای افزایش انگیزش ایجاد نمی کند. دانیلسون (۱۹۷۶) اعتقاد دارد که مربیان باید شیوه هایی را به کار گیرند که مسئولیت پذیری اجتماعی بیشتری را برای ورزشکاران ایجاد کنند تا از این طریق انگیزش آنان افزایش یابد.

در این تحقیق نیز مشخص شد که بهره گیری از رفتار استبدادی نمی تواند موجبات افزایش انگیزش را فراهم سازد و هیچ گونه ارتباط مثبت معنی داری بین بهره گیری از این شیوه خاص در مربیگری و انگیزش وجود ندارد. بنابراین یافته های مرتبط با رفتار استبدادی و انگیزش با پیشینه تحقیق و نظریه های موجود هماهنگ است. چنان چه حیدری انارکی (۱۳۷۳) اعتقاد دارد که با بهره گیری بیشتر از مسئولیت پذیری اجتماعی و روابط صمیمی بین ورزشکار- مربی می تواند انگیزش را افزایش دهد و این روابط صمیمی در مواقعی افزایش می یابد که ورزشکار خود را در حیطه های تاکتیک تیمی در قدرت مربی سهیم می بیند. از این رو نتیجه می گیریم که رفتار استبدادی، آزادی های فردی و مسئولیت پذیری ورزشکار را کاهش داده و در نتیجه نمی تواند به عنوان یک عامل مؤثر در انگیزش به شمار آید.

در زمینه تحلیل های مربوط به رفتار رهبری دموکراتیک و انگیزش مشخص شد که ارتباط مثبت و معنی داری بین رفتار دموکراتیک و انگیزش وجود دارد. همان گونه که لینگ (۱۹۷۷) اعتقاد دارد روابط صمیمی بین مربی و بازیکن و رفتار دموکراتیک می تواند موجبات کاهش خودکامگی مربی را فراهم آورده و در نتیجه انگیزش ورزشکاران را افزایش دهد.

بنابراین با بهره گیری از شیوه رفتار دموکراتیک می توان به افزایش الگوهای انسانی بین مربی و بازیکن تأکید کرد و ارتباطات صمیمی بین آنها می تواند تمایلات درونی ورزشکار جهت موفقیت بیشتر را افزایش دهد. ضمن اینکه نتایج تحقیقات چلادوری و صالح (۱۹۸۰) نشان می دهد که رفتار دموکراتیک با انگیزش ارتباط مثبت و رفتار استبدادی با انگیزش ارتباط منفی دارند.

در زمینه تحلیل های مربوط به رفتار رهبری بازخورد مثبت و انگیزش مشخص شد که ارتباط مثبت و معنی داری بین بازخورد مثبت و انگیزش وجود دارد. چنانچه هوم (۲۰۰۱) بیان کرد که یادبودها، مدال ها، نشان ها و امتیازات، شکلی از کنترل احتمالات انگیزشی است که شخص توقع دارد احتمال کسب آن را داشته باشد. در واقع این ها انگیزه ورزشی فرد را افزایش می دهند. بنابراین مربیان باید این کنترل انگیزشی را در افزایش انگیزش ورزشکاران با توجه به سبک ها و رفتارهای مختلف خود مورد بررسی قرار دهند. همچنین دین ریان (۱۹۸۴) بر اساس تحقیقاتی که روی بازیکنان فوتبال انجام داد پی برد که بازیکنانی که بورس دریافت کرده بودند از انگیزه درونی بیشتری برخوردار بودند، بدین ترتیب که اعمال شرایط محیطی مساعد می تواند شخص را از محیط فارغ کرده و انگیزه وی را به سوی عوامل درونی سوق دهد. سرانجام مک کلند و همکارانش (۱۹۶۰) در تحقیقی در زمینه ارتباط بین انگیزش و سبک مربیگری به این نتیجه رسیدند که سبک مربیگری توأم با تشویق افراد و ارائه تجارب مثبت همراه با افزایش انگیزش است و شخص را به سوی مراحل تکامل در کسب فراکامیابی جهت می دهد.

در زمینه تحلیل های مربوط به رفتار رهبری تربیت و آموزش و انگیزش مشخص شد که ارتباط مثبت و معنی داری بین تربیت و آموزش و انگیزش وجود دارد. همان طور که یافته های فیشر (۱۹۹۲) حاکی از این است که یک مربی باید بتواند نیازهای ورزشکاران را شناخته و بر اساس امکانات محیطی و فرصت های رقابتی، بتواند این گونه نیازها را در جهت افزایش بازدهی فردی و گروهی بکار گیرد. ارضای نیازهای فردی در انجام تمرینات و مسابقات ورزشی می تواند زمینه مساعدی را برای گرایش به فعالیت ورزش و انگیزش به سوی تربیت بدن ایجاد نماید.

سرانجام در زمینه تحلیل های مربوط به رفتار رهبری حمایت اجتماعی و انگیزش مشخص شد که ارتباط مثبت و معنی داری بین حمایت اجتماعی و انگیزش وجود دارد. همان گونه که ریگمن و هامل (۲۰۰۱) تحقیقی را

پیرامون شناسایی اثرات سازماندهی گروهی و ریتم ورزشی (توسط مربی) و افزایش انگیزش نوجوانان مؤنث صورت داده و متوجه شدند که اگر مربیان بتوانند تیم را به گونه ای خوب سازماندهی کنند و حمایت هیجان-اجتماعی را در این سازماندهی بکار گیرند، آن گاه موجبات افزایش انگیزش در ورزشکاران ایجاد می شود. در نهایت از بررسی ارتباط رفتارهای رهبری مربیان با انگیزش ورزشکاران به این نکته پی می بریم که ارتباط معنی داری بین رفتارهای رهبری مربیان با انگیزش ورزشکاران وجود دارد. همچنین رفتارهای مربوط به مربیگری از جمله تربیت و آموزش، بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی و رفتار دموکراتیک با انگیزش ورزشکار ارتباط مستقیم و رفتار استبدادی ارتباط معکوس (غیر مستقیم) داشته است.

#### منابع:

- ۱- انشل، مارک (۱۳۸۰). روانشناسی ورزش. ترجمه سید علی اصغر مسدد، تهران: انتشارات اطلاعات، چاپ اول.
- ۲- برد، ماری (۱۳۷۰). روان شناسی و رفتار ورزشی. ترجمه حسن مرتضوی، تهران: انتشارات دفتر تحقیقات سازمان تربیت بدنی، چاپ اول.
- ۳- شرم، هورن و همکاران (۱۳۷۸). مدیریت رفتار سازمانی. ترجمه مهدی ایران نژاد پاریزی و همکاران، کرج: مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت، چاپ اول.
- ۴- کاظمی، آرزو (۱۳۷۹). ارتباط بین سبکهای رهبری مربیان تیمهای بسکتبال بانوان باشگاه های تهران با میزان انگیزش پیشرفت در بازیکنان، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت معلم.
- ۵- لاری ام، لیث (۱۳۸۰). مدیریت ورزشی. ترجمه هاشم کوزه چیان، تهران: انتشارات دانش افروز، چاپ اول.
- ۶- مارتنز، رینر و همکاران (۱۳۷۱). مربیگری ورزشکاران جوان. ترجمه عباسعلی گائینی و قوام الدین جلیلی، تهران: اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش.
- ۷- مارتنز، رینر (۱۳۸۵). روانشناسی ورزش (راهنمای مربیان). ترجمه محمد خبیری، تهران: انتشارات بامداد کتاب.

8-Chelladurai, P., & Riemer, H. (1998). Measurement of leadership in sport. *Advances in sport and exercise psychology measurement*, 227-253.

9-Chelladurai, P. (1999). Human Resource in Sport Management & Recreation. USA. *Human Kinetics*, 2, 152-159.

- 10- Gill , D. (2000).Effects of leadership style ,experience & competitions on the cohesiveness of on collegiate sport team, 3,42-63.
- 11-Salminen ,S., & Liukkonen, J.(2002);Coach-athlete relationship and coaching behaviors in training session. Journal of sport psychology , 27, pp. 56-67.
- 12- Yukl ,G.(1998).Leadership in organizations. Englewood Cliffs , NJ: Prentice Hall.
- 13-Yusof , A. (1999). The relationship between transformational leadership behaviors of athletic directors & leadership substitutes variables with the job satisfaction of coaches at NCAA Division I and III institutions .Journal of Sport behavior,13 ,29-39.